

**RIIGIHANGE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusaja number	140-25/292019
Otsuse kuupäev	08.07.2025
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	Transmitter OÜ vaidlustus Päästeameti riigihankes „Välivoodite ostmine“ (viitenumber 292019) hankija otsusele kõrvaldada Transmitter OÜ hankemenetlusest
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Transmitter OÜ, esindaja vandeadvokaat Mart Parind Hankija, Päästeamet, esindajad vandeadvokaat Erki Fels ja advokaat Gregor Saluveer Kolmas isik 1, Eurosec OÜ, esindajad vandeadvokaadid Kadri Härginen ja Mario Sõrm Kolmas isik 2, UAB „Sentios“
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p-i 4 ja § 198 lg-de 3 ja 8 alusel

1. Jätta rahuldamata Transmitter OÜ vaidlustus Päästeameti riigihankes „Välivoodite ostmine“ (viitenumber 292019).
2. Mõista Transmitter OÜ-lt Päästeameti kasuks välja Päästeameti lepinguliste esindajate kulud 3800 eurot (käibemaksuta) ning Eurosec OÜ kasuks välja Eurosec OÜ lepinguliste esindajate kulud 1121,44 eurot (käibemaksuta).
3. Jätta Transmitter OÜ poolt vaidlustusmenetluses kantud kulud tema enda kanda.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 17.03.2025 avaldas Päästeamet (edaspidi ka Hankija) riigihangete registris (edaspidi RHR) avatud hankemenetlusega riigihanke „Välivoodite ostmine“ (viitenumber 292019) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks muud riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD), sh „Riigihanke selgitav dokument“ (edaspidi RSD). Riigihange on suunatud raamlepingu sõlmimisele kuni kolme pakkujaga.

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 16.04.2025, esitasid pakkumuse 6 pakkujat, sh Transmitter OÜ, UAB „Sentios“ ja Eurosec OÜ.

2. 22.05.2025 otsustega tunnistas Hankija muuhulgas Transmitter OÜ pakkumuse vastavaks ja edukaks ning kõrvaldas Transmitter OÜ hankemenetlusest.

3. 09.06.2025 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Transmitter OÜ (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsusele kõrvaldada Transmitter OÜ hankemenetlusest.

13.06.2025 kaasas vaidlustuskomisjon Eurosec OÜ taotlusest lähtudes ning RHS § 195 lg 5 alusel vaidlustusmenetlusse kolmandate isikutena ka Eurosec OÜ (edaspidi ka Kolmas isik 1) ning UAB „Sentios“ (edaspidi ka Kolmas isik 2), kui isikud kelle õiguste üle võidakse vaidlustusmenetluses otsustada.

4. Vaidlustuskomisjon teatas 19.06.2025 kirjaga nr 12.2-10/140 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 26.06.2025 ja neile vastamiseks 01.07.2025. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitasid täiendava seisukoha ning menetluskulude nimekirja Vaidlustaja, Hankija ja Kolmas isik 1. Teiseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha Hankija.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **Transmitter OÜ**, põhjendab vaidlustust järgmiselt.

5.1. 28.05.2025 teavitas Hankija Vaidlustajat mh järgmistest otsustest:

- 1) tunnistada Vaidlustaja pakkumus vastavaks;
- 2) tunnistada Vaidlustaja pakkumus edukaks;
- 3) kõrvaldada Vaidlustaja RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel hankemenetlusest.

Hankija põhjendas Vaidlustaja kõrvaldamist kokkuvõtlikult sellega, et samad pooled sõlmisid riigihankes “Välivoodite ostmise minikonkurss” (viitenumber 286213) (edaspidi Minikonkurss) hankelepingu välivoodite ostmiseks ning Vaidlustaja hilines kauba tarnega 40 päeva, mistõttu Hankija rakendas leppetrahvi. Hankija ei usu, et Vaidlustaja suudaks nüüdki teostada tarne õigeaegselt.

5.2. RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel on hankijal õigus kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja, kes on oluliselt või pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust või hankelepingute olulisi tingimusi nii, et rikkumise tulemusena on lepingust taganatud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi. Lisaks eeldab pakkuja kõrvaldamine RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel vastavalt vaidlustuskomisjoni praktikale veel seda, et pakkuja varasem tegevus muudab ta hankija jaoks sedavõrd ebausaldusväärseks, et temaga hankelepingu sõlmimine oleks mõistlikust seisukohast vastuvõetamatu.

Käesoleval juhul ei ole RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeltingimused täidetud.

5.3. Hankija on teinud ka kaks menetluslikku viga, mis on juba iseenesest piisavad, et tingida otsuse õigusvastasus ja kehtetuks tunnistamine.

Kuivõrd tegu on rahvusvahelist piirmäära ületava riigihankega, tugines Vaidlustaja nn heastamisele (RHS § 97), märkides hankepassis, et on võtnud meetmeid oma usaldusväärsuse tõendamiseks ning seejärel kirjeldas asjaomaseid meetmeid. RHS § 97 lg 2 kohustab hankijat pakkuja heastamismeetmeid sisuliselt uurima ja hindama, kuid Hankija on piirdunud vaid tõdemusega, et *pakkuja poolt heastamiseks esitatud asjaolud tulevikus selliste olukordade vältimiseks ei ole hankija jaoks piisavad*. Hankija hinnang Vaidlustaja heastamismeetmetesse on jäänud pinnapealseks ning lõppjärelendus, et meetmed *ei ole piisavad*, on paljasõnaline.

5.4. Täiendav tõestus selle kohta, kui pinnapealseks on Hankija heastamismeetmete hindamisel jäänud, on tema märkus, et *pakkuja põhjendused [---], et pakkuja on oma tarneahelad üle vaadanud, on liiga üldsõnalised*. Kui Hankija arvates on Vaidlustaja hankepassis esitatud teave heastamismeetmete kohta liiga üldsõnaline, siis tulnuks tal selle kohta täpsustavaid küsimusi küsida (RHS § 46 lg 4), mitte kohe teha pakkujale ebasoodne lõppotsus. Hankepass on esialgne tõend pakkuja suhtes kõrvaldamise aluste puudumise kohta (RHS § 104 lg 1), mistõttu hankepass ei sisaldagi väga detailset infot heastamise kohta ega dokumentaalseid lisatõendeid. Vaidlustuskomisjoni praktika on lähtunud eeldusest, et RHS § 104 ei võimalda hankijal nõuda, et pakkuja esitaks enda kvalifikatsiooni piisavust ja kõrvaldamise aluste puudumist tõendava teabe selle täielikus mahus juba hankepassis.

Pakkuja kõrvaldamise otsus on õigusvastane, kui pakkuja on soovinud tugineda heastamisele, ent hankija on heastamismeetmed sisuliselt tähelepanuta jätnud ega ole neid oma kaalutlustes tegelikult arvesse võtnud.

5.5. Hankija põhjendused selle kohta, miks tuleb Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldada, on liiga napid. Kui asi puudutab varasema hankelepingu rikkumist, peab hankija hindama ja põhjendama iga konkreetse rikkumise kaupa, kas rikutud tingimust saab pidada vastavas lepingus oluliseks ja kas rikkumine oli oluline või pidev. Selline analüüs Hankija põhjendustes puudub. Sedastatud on küll rikutud lepingutingimuse olulisust ja rikkumise olulisust, kuid see, miks Hankija sellisel seisukohal on, ei selgu. Kõrvaldamise otsus on kontrollimatu, kui see ei võimalda aru saada, kuidas Hankija järeldus kujunenud on.

Hankija põhjendustest puuduvad argumendid selle kohta, miks tuleb Vaidlustajat pidada ebausaldusväärseks ning miks on kõrvaldamine proportsionaalne meede.

5.6. Hankija olulisim sisuline eksimus seisneb selles, et ta on lähtunud valedest faktidest ja asjakohatutest kaalutlustest. Minikonkursi tulemusel sõlmitud hankelepingu täitmisel esines viivitusi, kuid eksitav on Hankija väide nagu hilinenuks kauba tarne 40 päeva. Minikonkursi tulemusena toimus kauba (11 427 välivoodit) tarne viies võrdses osas ning ainult viimane osa hilines 40 päeva. Esimene tarne, mis näib Hankijale olevat tähtsaim, hilines 14 päeva. Hankija on seda asjaolu ignoreerinud, sedastades lakooniliselt, et tegemist on hankelepingu olulise tingimuse olulise rikkumisega.

Igal juhul on Hankija kõnealuse tarneviivituse olulisust üle hinnanud. Vaidlustajale teadaolevalt on vaidlusaluse lepingu alusel Hankijale tarnitud kaup tänini puutumatult Hankija ladudes. See tähendab, et viivitusel ei olnud reaalseid negatiivseid tagajärgi, Hankijale ei tekkinud mistahes kahju ning Vaidlustajalt leppetrahvi nõudmine ja nüüd sellele viivitusele viidates hankemenetlusest kõrvaldamine on pigem „pedagoogilist“ laadi. Ka Hankija ise ei ole väitnud, et ta oleks Vaidlustaja tegevusega seoses kannatanud kahju.

5.7. Hankija ei ole rikkumise olulisuse vaagimisel arvesse võtnud, et viivitus oli tingitud objektiivselt ebasoodsate asjaolude kokkulangemisest (eeskätt Vene-Ukraina sõjast tingitud tarneahelate häiritus). Kõnealune minetus ei iseloomusta Vaidlustajat ebakompetentsena, vaid näitab paratamatust, et mõnikord tuleb äritegevuses ette probleeme.

RHR-i andmeil on Vaidlustaja seisuga 06.06.2025 sõlminud 99 hankelepingut ning hankijad on 3 (20)

teinud rikkumiskandeid vaid seoses kahega neist. Sealjuures on üks neist rikkumistest tänaseks aegunud ning seda ei saa arvesse võtta (RHS § 95 lg 5). Niisiis on Hankija otsustanud Vaidlustaja hankest kõrvaldada viitega tema ainsale rikkumisele, mis moodustab 1% Vaidlustaja hankelepingu koguarvust ning on mõistlikult selgitatav. Selline karmus ei ole põhjendatud ega vasta RHS § 95 lg 4 p-i 8 eesmärgile. Hankija on väljunud oma kaalutlusõiguse piiridest.

5.8. Faktiliselt vale ja kohatu on Hankija viide, et Vaidlustaja *on ka käesoleval riigihankel pakkunud kõige lühemat tarneaega. Järgmise pakkuja tarneaeg on ca 2 korda pikem.* Vaidlustaja pakutud esimese tarne tähtaeg on 25 päeva ja paremuselt järgmine pakkumus on Eurosec OÜ 35 päeva. See ei ole „2 korda pikem“ ega ka „ca 2 korda pikem“. Kohatu on see viide põhjusel, et vaidlusaluses Riigihankes esitatud pakkumuste sisu ei ole varasema lepingu täitmisel aset leidnud tarneviivituse asjaolude hindamisel relevantne. Kui Hankijal on küsimus Vaidlustaja pakutud tarneaja realistlikkuse kohta, siis on kohane küsida pakkuvalt selgitust (RHS § 46 lg 4), mitte pakkuja kõrvaldada. Kõne all olev tarneaeg on esimese tellimuse tarneaeg. Vaidlustajal on esimese tellimuse jagu välivoodideid juba praegu laos olemas, mistõttu tarnega hilinemise riski ei ole.

5.9. Hankija argument, et tema ostetavad välivoodite kogused on suured, on raamlepingu olemust arvestades asjakohatu. Raamleping ei aseta Hankijale tellimise kohustust ega raamlepingu partnerile tellimuse vastuvõtmise kohustust. Seega – eriti arvestades, et antud raamleping sõlmitakse 24 kuuks ja kolme partneriga – on ebaloogiline ja ebarealistlik varuda endale terve raamlepingu maksimaalse mahu jagu kaupa lattu valmis. Hankija mure esimese tarne õigeaegsuse osas on seda alusetum, et Vaidlustaja on esimese tarne (1772 välivoodit) tähtajaks pakkunud 25 päeva. Hankijale on teada, et Vaidlustaja on suutnud juba varem – olukorras, kus tal ei olnud esimese tarne jagu välivoodideid laos olemas – teha esimese tarne 27 päevaga, kusjuures toona oli voodite arv ca 30% suurem (2352 tk).

5.10. Asjasse puutumatu on Hankija osutus, et tal on *võimalik igakordselt minikonkursil kehtestada välivooditele uusi või teistsuguseid tingimusi. Pakkujal ei ole võimalik seda ette teada.* On arusaamatu, kuidas see puudutab pakkuja kõrvaldamise aluste kontrolli (varasema hankelepingu rikkumist). Hankijal on alati võimalik teatud piirides hanketingimusi muuta, isegi kui RHAD seda ette ei näe.

5.11. Vaidlustaja osutab ka Hankija praktika ebaühtlusele. Kui vaidlusaluses Riigihankes on Vaidlustaja üks varasem viivitus Hankijat häirinud, siis varem pole samad asjaolud Hankijale probleemiks olnud. Nimelt on Hankija ka pärast Minikonkurssi sõlminud Vaidlustajaga lepingu, täpsemalt suure rahalise maksumusega raamlepingu riigihankes viitenumbriga 287674. Ka eduka pakkuja Eurosec OÜ kohta on RHR-i tehtud rikkumiskanne lepingu täitmisega hilinemise eest, kuid seda pole Hankija oma põhjendustes isegi maininud. See on pakkujate ebavõrdne kohtlemine.

5.12. 26.06.2025 täiendas Vaidlustaja oma seisukohti.

5.12.1. Vaidlustuskomisjoni praktika kohaselt on hankemenetlusest kõrvaldamise kohta lakooniliste ja mittemidagiütleivate selgituste andmine vastuolus RHS § 96 lg-st 5 tuleneva nõudega sellist otsust põhjendada. Hankija on oma vastuses mõista andnud, et ta ei peagi kõrvaldamise otsust detailselt põhjendada, vähemalt mitte enne vaidlusmenetlust. Vaidlustaja sellega ei nõustu. Kui otsus hankemenetlusest kõrvaldamise kohta on korralikult põhjendamata, on see ka vastuolus RHS § 95 lg 4 p-ga 8 ja § 96 lg-ga 5.

5.12.2. Hankija otsus põhineb valedel faktidel ja asjakohatutel kaalutlustel. Vastuses vaidlustusele keskendub Hankija oma otsuse õiguspärasuse põhjendamisel asjaoludele nagu

4 (20)

Vaidlustaja müügitulu ja käive, mis on asjasse puutumatud. Samuti jätab Hankija tähelepanuta, et Vaidlustaja tarneviivitus oli objektiivselt põhjendatav ning Vaidlustaja tegi kõik endast oleneva, et tarned saaksid võimalikult kiiresti toimuda. Hankija argumenteerib, et tarnega hilinemine ei olnud VÕS §-i 103 mõttes vabandatav. Vaidlustaja ei olegi seda väitnud. Vaidlustaja on rääkinud ebasoodsate asjaolude kokkulangemisest, mis mõistlikult põhjendavad tarnega hilinemist. Sealjuures polnud hilinemine „neljakordne“, nagu Hankija eksitavalt väidab, vaid üksnes väiksem osa välivoodide hilines 40 päeva.

5.12.3. Hankija tugineb rikkumise olulisuse põhistamisel väidetele nagu *Hankija ei pea õigustama varu loomist või mida kiiremini on võimalik varu luua, seda parem*. Vaidlustaja ei vaidle selle üle, et hankijatel on hanketingimusi seades suur kaalutlusruum, kuid hankijad peab samaaegselt tegutsema proportsionaalselt, seda nii hanketingimusi seades, kui ka hankemenetluses otsuseid tehes. Hankijal ei ole õigust teha pakkuja suhtes meelevaldselt negatiivse sisuga kaalutlusotsust lakoonilisel selgitusel, et kui Hankija on mingi tingimuse kehtestanud, siis järelikult on see oluline – see on vastusolus hea halduse tavaga. Hankijal tulnuks negatiivse kaalutlusotsuse tegemisel hinnata mh rikkumist kergendavaid asjaolusid – rikkumine oli objektiivselt põhjendatud ja tegemist oli ühekordse kõrvalekaldega.

5.12.4. Hankija teeb Vaidlustaja selgitusest meelevaldseid järeldusi nagu olnuks Vaidlustajal juba Minikonkursi ajal olnud plaanis lepingut tarneaja osas rikkuda. Hankija ei ole isegi proovinud süüvida Vaidlustaja selgitustusse, mille kohaselt tarneviivitus tekkis kahe eraldiseisva ebasoodsa põhjuse kokku langemisel. Esiteks, tarne langes kokku Hiina aastavahetusega, ning teiseks, välivoodide transport toimus raudteed pidi, st mööda Hiina-Euroopa kaubakoridori, läbides sõjas olevat territooriumi. Just sel perioodil sõjategevus intensiivistus, mistõttu pidas Vaidlustaja õigeks riskide minimeerimiseks jaotada tarne osadeks. Vaidlustaja pidas olulisemaks tagada Hankijale 100%-line tarne, – olgugi siis viivitusega – kui riskida kauba kaotamisega või hävinemisega.

5.12.5. Hankija negatiivne otsus peab tuginema faktilistel asjaoludel ja olema kontrollitav. Kui Hankijal oli küsimusi seoses lepingu rikkumise või heastamismeetmetega, tulnuks Hankijal pöörduda Vaidlustaja poole, mitte kujundada oma kaalutlusotsus oletuste alusel. Vaidlustaja ei ole olnud pakkumust esitades ja hilisemalt lepingut täites ettenägematu ega pahatahtlik.

5.12.6. Hankija selgitused, miks Vaidlustaja on kaotanud usaldusväarsuse, koosnevad valdavalt abstraktsetest viidetest vaidlustuskomisjoni ja kohtupraktikale, väljavõtetest Vaidlustajaga peetud kirjavahetusest ja etteheidetest Vaidlustaja suunas, mitte sisulistest kaalutlustest. Hankija toob välja, et *asjaolude sarnasuse ja rikkumise olulisuse tõttu on hankijal raske ette kujutada olukorda, mis õigustaks pakkuja kõrvaldamist praegusest rohkem*. Hankija jätab tähelepanuta, et Vaidlustaja on olnud varasemalt eeskujulik lepingupartner. Hankija ise ei ole varasemalt pidanud lepingu rikkumist RHS § 95 lg 4 lg 8 mõttes oluliseks, kuivõrd on sõlminud pärast kõnealust tarneviivitust Vaidlustajaga raamlepingu. Samuti on Vaidlustaja nõuetekohaselt täitnud samal perioodil erinevaid Hankijaga sõlmitud hankelepinguid ja nendega seotud tellimusi summas ca 231 595 eurot käibemaksuta. Hankija selgitustest ei selgu, miks on Hankija seisukohta muutnud ja leiab nüüd, et Vaidlustaja on siiski niivõrd ebausaldusväärne, et ei sobi lepingupartneriks.

5.12.7. Hankija toob ühe argumendina välja, et Riigihanke tulemusel ei sõlmita ühte hankelepingut, vaid raamleping mitmeks aastaks. Hankija jätab tähelepanuta, et raamleping on riigihankeõiguslik instrument, mis ei aeta Hankijale tellimise kohustust ega raamlepingu partnerile tellimuse vastuvõtmise kohustust. Raamlepingu alusel sõlmitava esimese hankelepingu esemeks olevad 1772 välivoodit on Vaidlustaja omandis ja valmis tarneks. Pakkumuses esitatud 25-päevane tarneaeg oli antud piisavalt suure puhvriga, et tagada Hankijale esimese hankelepingu alusel välivoodide õigeaegne tarne.

5.12.8. Hankija väitel on otsuse tegemisel *määravaks Vaidlustaja varasem käitumismuster*. Vaidlustaja käitumismuster on lepingute täitmisel olnud eeskujulik. Käitumismustriks ei saa lugeda ühte episoodi, vaid see peab olema episoodide kogum. Ainuüksi asjaolu, et Hankija ei ole õigesti hinnanud Vaidlustaja käitumismustrit kinnitab, et Hankija on Vaidlustaja usaldusväärsuse kindlaks tegemisel kujundanud oma hinnangu vääratel kaalutlustel. Siinjuures tuleb osutada Hankija seisukohtade ebajärjepidevusele. Ühest küljest tugineb Hankija Vaidlustaja „käitumismustrile“, ent teisalt kritiseerib Vaidlustajat, et too esitavat „asjakohatuid“ argumente, kui osutab sellele, kui palju hankelepinguid ta on täitnud, kus rikkumisi pole aset leidnud. See ei ole asjakohatu argument vaid väga oluline kontekst pakkuja usaldusväärsuse hindamisel RHS § 95 lg 4 p-i 8 kontekstis. Et Hankija peab pakkuja varasemaid tegemisi asjakohatuks asjaoluks, näitab, et Hankija arusaam RHS § 95 lg 4 p-ist 8 on vildakas ning tema kaalutusotsus on vigane.

5.12.9. Vaidlustaja jääb oma seisukoha juurde, et Hankija otsus Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldada sisaldab olulisi kaalutusvigu, lähtunud on nii valedest faktidest kui asjakohatutest kaalutlustest, seega on otsus õigusvastane ning vaidlustus kuulub rahuldamisele.

5.12.10. Hankija on õigusvastaselt jätnud tähelepanuta Vaidlustaja heastamismeetmed. Heastamismeetmete üldsõnalisus oli tingitud hankepassi formaadist ja eeldusest, et kõrvaldamise aluste sisulise kontrolli käigus – kui Hankijal peaks vastava päringu esitama – esitab Vaidlustaja täpsemad selgitused ja tõendid. Seda arusaama kinnistab ka Euroopa Kohus, tuues välja, et direktiivi 2014/24 artikli 59 lõike 1 punkt a näeb ette, et hankijad peavad [...] *pakkumuste esitamisel aktsepteerima Euroopa ühtset hankedokumenti, mis on dokument, millega ettevõtja kinnitab ausõnaliselt, et tema puhul esineb mõni hankemenetlusest kõrvaldamise alus ja et ta on võtnud meetmed oma usaldusväärsuse taastamiseks, mida võidakse hiljem kontrollida.*

5.12.11. Olukorras, kus Vaidlustaja on heastamismeetmed esitanud, tulnuks Hankijal neid meetmeid sisuliselt hinnata, mitte jätta need kergekäeliselt tähelepanuta. Direktiivi 2014/24 artikli 57 lõike 6 (heastamise) eesmärk on innustada ettevõtjaid võtma vastu heastamismeetmeid. RHS § 97 annab ettevõtjale võimaluse tõendada, et on oma eksimusest õppinud ja rakendanud vajalikke parandusmeetmeid.

5.12.12. Kohtupraktikast tulenevalt ei saa hankija iga pisema eksimuse tõttu jätta pakkujat hankemenetlusest kõrvale, vaid kui hankepassis ja/või pakkumuses esinevad ebatäpsused või esitatud andmete pinnalt ei saa pakkuja või pakkumuse vastavuses üheselt veenduda, tuleks pakkujale anda võimalus pakkumuses esitatud andmeid täpsustada/selgitada. Heastamise osas tulnuks Hankijal lähtuda samast standardist, mitte võtta rangemat seisukohta. Nimelt tuleneb EL õigusest õigus olla ära kuulatud, mida Hankija on rikkunud, jättes Vaidlustajalt selgitused küsimata.

5.12.13. Hankija on alles vaidlustusmenetluses hakanud argumenteerima miks Vaidlustaja heastamismeetmed ei olnud piisavad. Vaidlustaja sellega ei nõustu, kui rakendatud heastamismeetmed saab loogiliselt ära hoida sarnased rikkumised tulevikus, on tegemist RHS § 97 lg 1 mõttes sobiliku meetmega. Hankija argumentid on paljasõnalisel ega tugine ühelgi Vaidlustaja välja toodud heastamismeetmel. Asjaolu, et Vaidlustaja ei väida, et ta on muutnud alltöövõtjat või tarneahelat, ei tähenda, et Vaidlustaja ei ole rakendanud meetmeid, et tagada välivoodite edaspidine tarnekindlus. Kuna rikkumine seisnes üksnes tarneviivituses, siis läbi heastamismeetmete ongi primaarne tõhustada tarnekindlust ja vaadata üle laovarude tagamise süsteem, mis võimaldaks kinni pidada kokkulepitud tarneaegadest – seda ongi Vaidlustaja hankepassis kirjeldanud. Kui Hankija soovis täpsemaid selgitusi alltöövõtjate või tarneahelate osas, siis Vaidlustaja oleks selle info Hankijale esitanud.

Seega tulnuks Hankijal kõhkluste korral pöörduda Vaidlustaja poole, esitades täpsustavaid

küsimusi heastamismeetmete kohta (RHS § 46 lg 4), mitte teha ilma oluliste kaalutlusteta Vaidlustaja suhtes ebasoodne lõppotsus. Seda tehes rikkus Hankija uurimis- ja hoolsuskohustust ning hea halduse tava, mis toob endaga kaasa Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldamise otsuse õigusvastasuse.

5.12.14. Kolmanda isiku vastus koosneb suuresti Vaidlustaja sõnade moonutamisest ja paljasõnalistest väidetest ning annab mõista, et Kolmandal isikul ei ole asja koha piisavalt teavet. Siiski eit takista teabe puudus tal tegemast põhjapanevaid järeldusi selle kohta, et Vaidlustaja tuleks hankemenetlusest kõrvaldada.

5.12.15. Vastupidiselt Kolmanda isiku kahtlustele olid Vaidlustaja poolt hankepassis kirjeldatud heastamismeetmed piisava detailsusega. Õige ei ole Kolmanda isiku seisukoht nagu oleksid Vaidlustaja selgitused heastamismeetmete kohta üksnes tulevikku suunatud lubadused.

5.12.16. Kolmas isik toob vastuses välja justkui *Vaidlustaja oleks nõus, et Hankija on kirjeldanud rikutud lepingu tingimuse olulisust ja rikkumise olulisust või hankija on juba vaidlustaja arvates piisavalt sedastanud tegemist oli varasema hanklepingu olulise tingimuse olulise rikkumisega* – tegemist on meelevaldsete tõlgendustega. Vastupidiselt, vaidlustus põhineb teasil, et RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise koosseis ei ole täidetud, Hankija on teinud otsuses kaalutlusvigu, mistõttu on Vaidlustaja kõrvaldamine õigusvastane.

5.12.17. Kolmas isik asub Hankija asemel kaalutlusotsust sisustama ebaõigete faktidega. Vaidlustaja peab õigeks välja tuua mõned neist:

1) Vaidlustaja võitis minikonkursi, kuna tema pakkumus oli hindamiskriteeriumide järgi majanduslikult soodsaim, mitte sellepärast, et lubas lühikest tarneaega;

2) Vaidlustaja ei hilinend kogu tarnega 40 päeva ja Vaidlustaja on esitanud hankepassis rikkumise osas heastamismeetmed;

3) RHS § 95 lg 4 p 8 kohaldamiseks on vaja, et täidetud oleksid ka muud sättes toodud eeldused peale leppetrahvi maksmise;

4) leppetrahvi vaidlustamata jätmine ei tähenda, et Vaidlustaja oleks sellega nõus. Vaidlustaja kandev eesmärk on tagada head suhted lepingupartneriga, mitte minna pikka kurnavasse kohtuvaidlusesse;

5) rikkumisel olid objektiivsed põhjendused, millest Hankijat on teavitatud.

5.12.18. Vaidlustaja nõustub Kolmanda isikuga, et vaidlustuskomisjon ega kohus ei saa hankija kaalutlusruumi asendada enda hinnangutega pakkuja usaldusväärsusele. Vaidlustaja seda ei soovigi. Vaidlustuse raskuskese lasub asjaolul, et Hankija on teinud Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldamisel nii vormilisi kui ka sisulisi vigu, mille kontrolli pädevus on just vaidlustuskomisjonil ja kohtul.

5.12.19. Kohatu on Kolmanda isiku kriitika nagu oleks Vaidlustaja isegi vaidlustusmenetluses oma õiguste kaitsel passiivne seondult heastamismeetmetega. Vaidlustuskomisjon hindab vaidlustatava otsuse õiguspärasust selle tegemise aja seisuga. Liiasi ei saa vaidlustuskomisjon asuda Hankija rolli, hakates pakkuja heastamismeetmeid ise hindama. Vaidlustuskomisjoni üksnes kontrollib hankija hinnangute õiguspärasust. Järelikult oleks kohatu esitada x vaidlustusmenetluses põhjalikke selgitusi ja tõendeid heastamismeetmete kohta, kui vaidlustuskomisjoni ei saa nende osas seisukohta võtta.

6. Hankija, **Päästeamet**, vaidleb vaidlustusele vastu ja palub jätta selle rahuldamata järgmistel põhjustel.

6.1. Vaidlustaja kõrvaldamise kaasa toonud rikkumine toimus Minikonkursi tulemusel 27.12.2024 sõlmitud lepingu täitmisel, millega Hankija ostis Vaidlustajalt 11 427 7 (20)

kokkupandavat välivoodit.

Vastavalt lepingu p-ile 4.1 kohustus Vaidlustaja kõik ostetavad välivoodid üle andma 13 kalendripäeva jooksul alates lepingu sõlmimisest ehk hiljemalt 09.01.2025. Tegemist on Vaidlustaja enda pakutud tarneajaga, mille alusel ka pakkumusi hinnati (maksimaalselt 40 punktiga).

Vaidlustaja tarnis kauba viies osas järgnevalt:

1) esimene osa 2352 välivoodit 24.01.2025 (hilinemine kogu kauba üleandmisel 14 kalendripäeva);

2) teine osa 2352 välivoodit 30.01.2025 (hilinemine 9075 välivoodi üleandmisel 20 kalendripäeva);

3) kolmas osa 2352 välivoodit 06.02.2025 (hilinemine 6723 välivoodi üleandmisel 27 kalendripäeva);

4) neljas osa 2019 välivoodit 17.02.2025 (hilinemine 4704 välivoodi üleandmisel 38 kalendripäeva);

5) viies osa 2352 välivoodit 19.02.2025 (hilinemine 2352 välivoodi üleandmisel 40 kalendripäeva).

14.01.2025 esitas Hankija Vaidlustajale leppetrahvi hoiatuse. 27.02.2025 esitas Hankija Vaidlustajale leppetrahvi rakendamise (summas 34 507,33 eurot) ja tasaarvestamise teate.

6.2. RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeldus on varasema hankelepingu olulise tingimuse oluline või pidev rikkumine. Ei saa olla tõsiseltvõetavat vaidlust, et see eeldus on täidetud.

Oluliseks saab pidada lepingutingimust, millel oli oluline roll juba pakkumuse esitamisel ning mis muutus siduvaks nii pakkujatele kui ka hankijale endale pärast pakkumuse esitamise tähtaja möödumist. Tarneaeg oli üks Minikonkursi hindamise kriteeriumidest, seejuures suure osakaaluga (maksimaalselt 40 punkti). Vaidlustus- ja kohtupraktika kohaselt on lepingu täitmise tähtaeg hankelepingu oluline tingimus ka siis, kui see pole sätestatud hindamise kriteeriumina. Hankija arvates on selge, et Vaidlustaja rikkus lepingu täitmise tähtaega oluliselt. Vaidlustaja võitis Minikonkursi just tänu pakutud tarneajale. Koos sellega võitis Vaidlustaja märkimisväärse maksumusega hankelepingu (514 215 eurot), kusjuures Vaidlustaja pakkumus ei olnud maksumuselt soodsaim. Kui Vaidlustaja pakkunuks tarneaja, millega tegelikult lõpuks voodid tarnis (13 kalendripäeva asemel 53 kalendripäeva), osutunuks edukaks teine pakkuja.

6.3. Hoolimata lepingu rikkumisest teenis Vaidlustaja lepingu täitmiselt tulu 479 707,67 eurot. Vaidlustaja on saanud selle tulu teenida ainult tänu pakutud tarneajale, mida ta lõpuks neljakordselt ületas –tegeliku tarneajaga poleks Vaidlustaja pakkumus edukaks osutunud. võitnud. Vaidlustaja maksustatav käive 2025. aasta I kvartalis oli 657 311,80 eurot. Arvestades Vaidlustaja põhjendusi, miks tarne hilines, ei ole välistatud, et Vaidlustaja kalkuleeris võimaliku leppetrahvi oma pakkumuse maksumuse sisse. On võimalik, et Vaidlustaja kuritarvitas teadlikult tarneaja hindamise kriteeriumit.

6.4. Vaidlustaja väidab, et Hankija põhjendus, et Vaidlustaja hilines kauba tarnega 40 päeva on eksitav, kuna tarne toimus viies erinevas osas ning erinevatel kuupäevadel. Hankija väide ei ole eksitav ega ebaõige - Vaidlustaja kinnitas oma Minikonkursi pakkumuses, et tarnib 11 427 välivoodit 13 kalendripäevaga. Selle kohustuse täitis Vaidlustaja 53 kalendripäeva pärast lepingu sõlmimist. Seega hilines Vaidlustaja kauba tarnega 40 päeva.

6.5. Vaidlustaja arvates on Hankija ignoreerinud asjaolu, et esimese tarnega, mis *näib olevat hankijale tähtsaim*, oli Vaidlustaja viivitus 14 päeva. Hankija ei pidanud sellele tähelepanu pöörama, sest see on asjassepuutumatu. Vaidlusaluses lepingus ei olnud tähtsamaid ja vähem tähtsamaid tarneid. Leping ei olnud jagatud erinevateks tarneteks, vaid selle olukorra tekitas Vaidlustaja lepingu rikkumisega. Leping sõlmiti 11 427 välivoodi tarneks, mis pidi toimuma ühe tarne raames ja selle ajaga, mida pakkuja Minikonkursil pakkus.

6.6. Vaidlustaja väide, et Hankija on *tarneviivituse olulisust üle hinnanud*, kuna Vaidlustajale teadaolevalt seisab tarnitud kaup tänini Hankija ladudes, on ebaõige ja asjassepuutumatu. Vaidlustaja ükskõikne arusaam lepingu nõuetekohase täitmise olulisusest süvendab veelgi veendumust, et Vaidlustajaga pole võimalik lepingut sõlmida.

Hädaolukorra seaduse § 16 lg 3 kohaselt korraldab Päästeamet ulatuslikuks evakuaatsiooniks valmistumist ja selle läbiviimist. Muu hulgas tähendab see, et Hankija peab tegema ettevalmistusi ja looma varu, mida ulatuslikus evakuaatsioonis kasutusele võtta. Hankijal ei olnud ega ole täpselt teada, millal välivoodid vaja on. Etteheide, justkui seisavad välivoodid „puutumatul laos“, on seega täiesti asjatundmatu. Hankija ei pea õigustama varu loomist, see ongi ta ülesanne. Mida kiiremini on võimalik varu luua, seda parem. Seetõttu hindaski Hankija tarneaega sedavõrd kõrgete punktidega. Kui välivoodid on vaja kasutusele võtta, peab Hankija suutma need koheselt laost väljastada. Vaidlustaja lepingurikkumise tõttu ei oleks Hankijal olnud võimalik seda teha, kui vajadus oleks tekkinud viivituse hetkel.

6.7. Sellel, millised tagajärjed kaasusid või oleksid võinud kaasuda Hankijale lepingu rikkumisest, ei ole RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamisel tähtsust. RHS § 95 lg 4 p-i 8 mõtteks on anda hankijale valikuline võimalus kõrvaldada pakkuja, kelle usaldusväärsuses esineb põhjendatud kahtlus ja sellest tulenevalt võimaliku tulevase hankelepingu nõuetekohases täitmises. Hankija ennetab Vaidlustaja kõrvaldamisega rikkumisi, mis võivad tulevikus tekkida. Seega pole mis tahes tähtsust sellel, millised tagajärjed eelmise lepingu rikkumisega kaasnesid. Sel põhjusel ei ole RHS § 95 lg 4 p-i 8 rakendamise õigus ainult hankijal, kelle hankelepingut rikuti, vaid mis tahes hankijal.

Kogumis on selge, et Vaidlustaja puhul on täidetud RHS § 95 lg 4 p 8 kohaldamise eeldus - varasema hankelepingu olulise tingimuse oluline või pidev rikkumine.

6.8. Vaidlustaja väitel pole Hankija arvestanud, et rikkumine oli tingitud objektiivselt ebasoodsate asjaolude kokkulangemisest. Vaidlustaja viitab Venemaa agressioonisõjast tingitud tarneahelate häiritusele. Nagu Hankija selgitas otsuses, pole need põhjendused asjakohased. Kohustuse rikkumine on vabandata, kui see on tingitud vääramatust jõust. Vääramatu jõud on asjaolu, mida võlgnik ei saanud mõjutada ja mõistlikkuse põhimõttest lähtudes ei saanud temalt oodata, et ta lepingu sõlmimise ajal selle asjaoluga arvestaks või seda väldiks või takistava asjaolu või selle tagajärje ületaks (VÕS § 103 lg 2).

Leping sõlmiti 27.12.2024, s.o peaaegu kolm aastat pärast Venemaa täiemahulise agressiooni algust. Sõda ei ole selles kontekstis „ebasoodsate asjaolude kokkulangemine“. Pakkumuste tehes oli see asjaolu seega hästi teada.

6.9. Vaidlustaja vastuses Hankija 14.01.2025 kirjale väidab Vaidlustaja: *Arvestades geopoliitilist olukorda (kaup läbib transpordil Eestisse hetkel sõjas olevaid riike/lähinaabreid), siis otsustas Transmitter OÜ vähendada riske, jaotades kaupade tarne viide erinevasse ossa.*

Sellest võib aru saada, et Vaidlustajal oli juba Minikonkursi ajal plaanis lepingut tarneaja osas rikkuda, mitte ei olnud tegemist asjaolude kokkulangemisega. Kuna sõda kestis ka 2024. aasta lõpus, pidi Vaidlustajal juba toona olema kavatsus *jaotada kaupade tarne viide ossa, et vähendada riske*. Vaidlustaja sisuliselt tunnistab, et esitas Minikonkursis teadlikult tarneaja, millest tal pole võimalik kinni pidada.

03.01.2025 e-kirjas tõi Vaidlustaja teistsugused põhjendused lepingu rikkumise kohta, kui nüüd: *Hilinemise üks põhjus on kindlasti asjaolu, et hankemenetlus kestis kauem kui olime prognoosinud. Teine põhjus kindlasti on, et lepingu täitmine osutus täpselt Hiina aastavahetuseks millest olenevalt tekkisid tarnes järjekorrad (kõik Euroopa ettevõtted soovisid ja soovivad oma kaupu enne Hiina uue aasta pühi Hiinast “ära laadida”).*

Ka need põhjendused ei õigusta lepingu rikkumist. Vaidlustaja kinnitas Minikonkursil pakkumust esitades, et pakkumus on jõus 3 kalendrikuud alates pakkumuste esitamise tähtpäevast. Kui Vaidlustajal oli tegelikult võimalik pakutud tarneaega täita nt ainult 1 kuu jooksul alates pakkumuste esitamise tähtpäevast, poleks ta pidanud pakkumust esitama. Kui

Hankija teadnuks, et Vaidlustaja pakkumus on tegelikult jõus 1 kuu, oleks ta Vaidlustaja pakkumuse mittevastavana tagasi lükanud. Hiina aastavahetus on üldteada asjaolu, mis ei saanud Vaidlustajale tulla üllatusena alles pärast lepingu sõlmimist.

6.10. Vasturääkivused ja paljasõnalised põhjendused viitavad, et Vaidlustaja põhjendused on otsitud. Hankija peab tõenäoliseks, et Vaidlustajal ei olnudki Minikonkursil kavatsust teostada tarne 13 kalendripäevaga. Vaidlustaja esitas ilmselt pärast lepingu sõlmimist oma alltöövõtjale tellimuse ja jäi tarne ootama. Vaidlustaja ettenägematus ei õigusta lepingu rikkumist.

6.11. Pakkuja kõrvaldamine RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel on Hankija hinnanguline seisukoht pakkuja usaldusväärsuse suhtes, st Hankija kaalutusotsus. Vaidlustaja on kaotanud Hankija lepingupartnerina usaldusväärsuse ja Hankija ei pea võimalikuks temaga lepingut sõlmida. Vaidlustuskomisjon ei saa teostada kaalutusõigust hankija eest (HKMS § 158 lg 3), mistõttu on hankija otsuse kohtulik kontroll piiratud.

6.12. Vaidlustuskomisjon on varasemas praktikas selgitanud, et pakkuja usaldusväärsuse hindamisel on oluline, kas rikkumine on olemuselt üle kantav ka kõnealuse riigihanke konteksti. Nii praegu on. Ka sõlmitava raamlepingu esemeks on välivoodid ning tarneaeg pole üks hindamise kriteeriumidest üksnes esimese hankelepingu sõlmimisel, vaid saab olema üheks hindamise kriteeriumidest ka raamlepingu alusel korraldatavates minikonkurssides (raamlepingu p 4.8.1). Varasemat kogemust arvestades ei pea Hankija usutavaks, et Vaidlustaja hakkab pakkuma realistlikke tarneaegasid, millest peab kinni.

6.13. Viitamine asjaolule, et Vaidlustaja on RHR-i andmeil sõlminud palju hankelepinguid, millele pole rikkumise märkeid lisatud, on asjakohatu. RHS § 95 lg 4 p-i 8 rakendamine ei sõltu sellest, kui suures osakaalus varasematest hankelepingutest on lisatud rikkumise märke. Hankija lähtub enda vahetust kogemusest Vaidlustajalt välivoodite ostmisel. Asjaolude sarnasuse ja rikkumise olulisuse tõttu on Hankijal raske ette kujutada olukorda, mis õigustaks pakkuja kõrvaldamist praegusest rohkem.

6.14. Asjakohatu on ka väide, et Vaidlustajal on esimese tellimuse jagu välivoodeid juba praegu laos olemas. Sama väitis Vaidlustaja rikutud lepingu täitmise ajal, kuid lepingu sõlmimise järgselt selgus, et Vaidlustaja oli need tooted juba teistele tellijatele ära müünud. Teiseks, Riigihanke tulemusel ei sõlmita ühte hankelepingut, vaid raamleping. Isegi kui Vaidlustajal on esimese tellimuse jagu tooteid olemas, ei taga see Vaidlustaja usaldusväärsust neli aastat kestvas raamlepingus. Vaidlustajal pole praegu võimalik teada, milliseid tooteid ja millal Hankija hakkab tellima. Seega on määrav just see, milline on Vaidlustaja varasem käitumismuster.

6.15. Vaidlustaja väide, et Hankija on tarneviivituse olulisust üle hinnanud, kuna reaalseid negatiivseid tagajärgi Hankijale ei kaasunud ilmestab Vaidlustaja ükskõiksust lepingu nõuetekohase täitmise ja pakkumuses antud kinnituste suhtes. Vaidlustaja argumentatsiooni järgides võib ta lepingu endale saamiseks pakkuda tulevastes minikonkurssides tarneajaks ka 1 päeva, kuna *tegelikult pole hankijal tooteid nii kiiresti vaja*. Vaidlustaja suhtumine kinnitab Hankija veendumust, et Vaidlustaja pole raamlepingu partnerina usaldusväärne.

6.16. Usaldusväärsus on sõlmitava lepingu puhul sedavõrd olulisem, et Hankija on vastutav ulatuslikuks evakatsiooniks valmistumise ja selle läbiviimise eest (hädaolukorra seaduse § 16 lg 3). Lepingus esemeks olevaid välivoodeid kasutatakse kriisiolukorras, kus ei saa taluda ulatuslikke tarneviivitusi. Hankija ei saa avalikust huvist tulenevalt sõlmida lepingut ettevõtjaga, kes ei pea lepingu nõuetekohast täitmist oluliseks. Kokkuvõttes on Vaidlustaja kõrvaldamise otsus materiaalselt õiguspärane. Vaidlustaja on oluliselt rikkunud varasema hankelepingu olulist tingimust, mille tagajärjel on Hankija kaotanud temas usaldusväärsuse.

6.17. Vaidlustaja väide, et Hankija on teinud kaks menetluslikku viga ei ole sisult õige. Ka ei saa haldusakti kehtetuks tunnistamist nõuda üksnes põhjusel, et haldusakti andmisel rikuti menetlusnõudeid, kui eelnimetatud rikkumised ei võinud mõjutada asja otsustamist (HMS § 58). Hankija otsusest ning eeltoodud põhjendustest tervikuna nähtub, ei saa olla kahtlust, et Hankija otsus on sisuliselt õige.

6.18. Erinevalt Vaidlustaja väitest on Hankija süüvinud Vaidlustaja heastamismeetmetesse, kuid need pole tõsiseltvõetavad.

Esimese heastamismeetmena nimetab Vaidlustaja hankepassis, et ta on „üle vaadanud“ ja „täpsustanud“ tarneahelat, et vähendada võimalust, et keeruline geopoliitiline olukord põhjustab viivitusi lepingu täitmisel. Millegi üle vaatamine ja täpsustamine ei kätke endas muutust. Vaidlustaja ei väida, et on muutnud alltöövõtjat või tarneahelat. Geopoliitiline olukord pole muutunud ja selle ettekäände leidis Vaidlustaja hiljem. Aasta alguses väitis Vaidlustaja, et viivituse on põhjustanud Hiina aastavahetus. Ka Hiina aastavahetus pole muutunud.

Teise heastamismeetmena nimetab Vaidlustaja hankepassis, et ta on „varumas laoseisu enimmõutud kaupade osas“. Nagu Hankija selgitas otsuses, ei ole pakkujal võimalik ette teada, milliseid täpseid väliwooodeid Hankija ostma hakkab. Vaidlustaja ei näi olevat mõistnud, et see Hankija väide käib just heastamismeetme kohta, mille Vaidlustaja hankepassis esitas. Niiviisi väidab Vaidlustaja, et on loogikavastane ja ebarealistlik varuda endale terve raamlepingu maksimaalse mahu jagu kaupa lattu valmis. Teisisõnu on Vaidlustaja Hankijaga sama meelt: Vaidlustaja ei saa valmistuda raamlepingu täitmiseks praegu ette, kuna ta ei tea, mida Hankija tellima hakkab. Hankepassi ja vaidlustuse vasturääkivus viitab selgelt, et see hankepassis loetletud „heastamismeede“ on tähendusetu.

6.19. Teise menetlusveana toob Vaidlustaja välja, et Hankija põhjendused kõrvaldamise kohta on liiga napid. Hankija põhjendused on küllaldased. Hankija otsusest on üheselt mõistetavalt aru saada, milles seisneb rikkumine, miks on see oluline, miks on Hankija kaotanud Vaidlustaja vastu usalduse ja miks ei ole heastamismeetmed tõsiseltvõetavad. Hankija otsusest on jälgitav kaalutlusotsuse kujunemine. Hankija ei pea otsust põhjendama sellise detailsusega, nagu teeb seda vaidlustusmenetluses.

6.20. 01.07.2025 esitas Hankija täiendavad seisukohad.

6.20.1. Puudub vaidlus, et Hankijal on kõrvaldamise otsuse tegemisel põhjendamiskohustus. Hankija on selle kohustuse täitnud. Otsuse põhjendamise kohustuse eesmärk anda otsuse adressaadile võimalus kaitsta oma õigusi ja otsustada teadlikult, kas esitada kaebus või mitte. Vaidlustajal oli vaidlustuse esitamisel täielik teadmused otsuse sisust ja Hankija kaalutlustest. Otsusest nähtub:

- 1) milles seisneb rikkumine, mille tõttu on Hankija Vaidlustaja kõrvaldanud;
- 2) miks on tegemist hankelepingu olulise tingimuse olulise rikkumisega;
- 3) kuidas on varasem rikkumine seostatav vaidlusaluse riigihanke tulemusel sõlmitava lepinguga;
- 4) milles seisneb kahtlus, et Vaidlustaja ei suudaks sõlmitavat hankelepingut nõuetekohaselt täita;
- 5) miks ei pea Hankija Vaidlustaja heastamismeetmeid piisavaks.

Kaalutlusõiguse teostamine on Hankija otsusest selgelt jälgitav. Sellele viitab ka asjaolu, et Vaidlustaja esitas sisulisi vastuväiteid Hankija otsusele. Vaidlustaja poleks seda saanud teha, kui ei teadnuks, mille tõttu ta kõrvaldati.

Vaidlustusmenetluses ei ole Hankija esitanud ühtegi uut kaalutlust Vaidlustaja kõrvaldamise kohta. Iga vaidlustuse vastuse väide on seostatav konkreetse kaalutlusega, mis nähtub juba otsusest. Vaidlustuskomisjon on selgitanud, et otsuse täiendav põhjendamine vaidlustusmenetluses on käsitatav hankija menetluslike õiguste realiseerimisena niikaua, kuni need põhjendused on otseselt otsusega seostatavad.

6.20.2. Väites, et Hankija on põhjendamiskohustust rikkunud, tugineb Vaidlustaja kahele vaidlustuskomisjoni lahendile. Mõlemad on asjassepuutumatud:

Vaidlustusasjas nr 14-20/216386 põhjendas hankija kõrvaldamise otsust järgmise lausega: *Kehtivad karistused kontrollitud paragrahvide alusel*. Sellest lausest ei nähtu ühtegi kaalutlust pakkuja menetlusest kõrvaldamise kohta, õieti pole aru saadagi, millist karistust hankija silmas peab. Peaks olema liiatigi selge, et võrdlus vaidlusaluse otsusega on asjassepuutumatu.

Vaidlustusasjas nr 11-23/256589 heitis hankija ette varasemas lepingus garantiikirja esitamisega viivitamist. Sõlmitavas lepingus aga ei olnud isegi garantiikirja esitamise kohustust. Vaidlustuskomisjoni hinnangul polnud hankija selgitanud, kuidas on varasem rikkumine seostatav kõnealuse hankemenetlusega, ning jäi ebaselgeks, millest tulenevalt eksisteerib risk, et pakkuja ei täida sõlmitavat hankelepingu nõuetekohaselt. Praegusel juhul on Hankija nii otsuses kui vaidlustusmenetluses selgitanud, milles seisneb seos rikutud hankelepingu ja sõlmitava lepingu vahel (sama ese ja samad hindamise kriteeriumid, mistõttu on olemas sama rikkumise risk).

6.20.3. Kokkuvõttes on Hankija seisukohal, et otsus on nõuetekohaselt põhjendatud. Veel enam, põhjendamiskohustuse rikkumine ei mõjutaks nagunii asja sisulist otsustamist (HMS § 58).

6.20.4. Õige ei ole Vaidlustaja väide, et Hankija on jätnud tähelepanuta, et tarneviivitus oli objektiivselt põhjendatav. Hankija ei ole jätnud Vaidlustaja põhjendusi tähelepanuta vaid selgitas nii otsuses kui vaidlustusmenetluses, et Vaidlustaja põhjendused ei ole tõsiseltvõetavad. Hiina aastavahetus on üldteada asjaolu, mis ei saanud Vaidlustajale tulla üllatusena pärast lepingu sõlmimist. Samuti ei saanud tulla üllatusena sõda, mis oli lepingu sõlmimise hetkeks kestnud ligi kolm aastat. Sõda ei intensiivistunud 2024. aasta lõpus, mil esitati pakkumus ja sõlmiti leping, vaid juba aprillis. Isegi kui Vaidlustaja põhjendused ei ole tagantjärele otsitud, ei saa objektiivseks põhjenduseks pidada Vaidlustaja suutmatust arvestada Hiina kalendri või geopoliitilise olukorraga.

Vaidlustaja ei tõendanud lepingu täitmise ajal ega ka hiljem, et eelviidatud asjaolud üleüldse omasid tavatut mõju lepingu täitmisele. Vaidlustaja on seda väitnud üksnes lakooniliselt ühe lausega. Aga isegi kui Vaidlustaja suudaks oma väiteid tõendada, ei omaks need tähtsust, kuna Vaidlustaja pidi pakkumust esitades arvestama nii sõja kui aastavahetusega.

6.20.5. Vaidlustaja arvates on ekslik Hankija väide, et hiline mine oli neljakordne, kuna vaid väiksem osa välivoodid hilines 40 päeva.

Hankija ostis 11 427 välivoodit, mille Vaidlustaja kohustus tarnima ühe tarne raames 13 päevaga. Tarne ei olnud jagatud osadeks. Vaidlustaja täitis kohustuse 53 päevaga ehk hilines tarnega 40 päeva.

6.20.6. Vaidlustaja heidab ette, et Hankija ei pöördunud tema poole selgituste saamiseks seoses lepingu rikkumisega. Hankija ei pidanudki seda tegema. Vaidlustuskomisjon on värskes praktikas selgitanud, et hankija ei pea pakkujalt enne kõrvaldamise otsuse tegemist selgitust küsima, kui hankepassis on rikkumise kohta selgitus olemas: *Vaidlustuskomisjon leiab, et Vaidlustaja poolt hankepassis esitatud seisukoht on piisavalt põhjalik ning Hankijal puudus vajadus pöörduda Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldamise otsuse tegemisel veelkord Vaidlustaja poole, et saada teada, et Vaidlustaja ei pea end süüdlaseks lepingu rikkumises*.

Seda enam ei pidanud Hankija Vaidlustaja poole pöörduma olukorras, kus Hankija oli vaidlusaluses lepingus ise tellija ning seega niigi teadlik lepingu täitmise käigust ja Vaidlustaja põhjendustest.

6.20.7. Asjakohatu on Vaidlustaja väide, et ta on teisi hankelepunguid täitnud nõuetekohaselt. Pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamiseks piisab, kui ta on oluliselt või pidevalt rikkunud kas või üksnes ühe eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust. Hankija tugineb Vaidlustaja kõrvaldamisel enda vahetule kogemusele Vaidlustajalt välivoodite ostmisel. Hankija ei välista,

et jäta Vaidlustaja teistsuguse riigihanke esemega hankemenetlusest kõrvaldamata, kuid vaidlusalusel juhul on sarnasus üksühele.

6.20.8. Vaidlustaja väitel pidanuks Hankija küsima heastamismeetmete kohta selgitust. See ei ole õige. Kumbki heastamismeede ei saa loogiliselt ära hoida sarnast rikkumist tulevikus, mistõttu ei saa need omada ka mingit mõju kõrvaldamise otsuse tegemisel. Teiseks, pakkuja oli kohustatud esitama tõendid heastamismeetmete kohta pakkumuses (RSD p 8.6), mistõttu sai ning pidigi Hankija lähtuma just hankepassist. Praeguses etapis pole selle tingimuse kehtivuse üle võimalik vaielda.

Samaväärselt suunab pakkujaid esitama heastamismeetmed juba pakkumuses seadus (RHS § 97 lg 1: *[---] pakkuja [---] võib [---] esitada tõendid selle kohta, et ta on võtnud meetmeid oma usaldusväärsuse taastamiseks*). Ka ringkonnakohtu praktika (TlnRnKo 3-20-334, p 16) järgi tuleb heastamismeetmeid kirjeldada hankepassis, milleks on ka hankepassi standardvormil olemas eraldi lahtrid. Euroopa Kohus on selgitanud, et põhimõtteliselt ei ole välistatud liikmesriigi õigus sätestada, et hankija võib küsida tõendeid ka hiljem. Eesti ei ole otsustanud direktiivi sedaviisi üle võtta.

Hankija ei pea asuma kontrollima, ehk on pakkuja rakendanud veel heastamismeetmeid, mida hankepassis pole nimetatud. Hankija kaalus otsuses hankepassis nimetatud heastamismeetmeid. Kuna kumbki nendest polnud asjakohane, otsustas Hankija Vaidlustaja kõrvaldada.

7. Kolmanda isikuna vaidlustusmenetlusse kaasatud **Eurosec OÜ** (Kolmas isik 1) vaidleb vaidlustusele vastu ja palub jätta selle rahuldamata järgmistel põhjustel.

7.1. Vaidlustus põhineb kahel argumendil. Esmalt heidetakse Hankijale ette otsuse vormilisi puudusi ning seejärel sisulisi eksimusi, mis Vaidlustaja väitel seisnevad lähtumises ebaõigetest asjaoludest ja asjakohatutest kaalutustest. Kumbki Vaidlustaja väide paika ei pea.

7.2. Kolmas isik 1 mõistab Hankija teadet vaidlustatud otsuse kohta, vaidlustust ning Hankija vastust sellele kokkuvõttes nii, et Vaidlustaja kinnitas hankepassis vähemalt ühe varasema hankelepingu rikkumist seonduvalt Minikonkursiga. Kolmandal isikul 1 puudub üksikasjalik teave sellest, mida Vaidlustaja hankepassis väitis, kuid Hankija vastusest vaidlustusele nähtub, et Vaidlustaja väited hankepassis olid ilmselt äärmiselt üldsõnalised. Selle asemel, et selgitada, mida Vaidlustaja on heastamiseks teinud, väidab Vaidlustaja nt, et on *varumas laoiseisu enimmõutud kaupade osas*, mis on tulevikku suunatud lubadus, mitte aga minevikus võetud heastamismeede. Ka kirjanduses on rõhutatud, et heastamise eesmärk ei ole võimaldada ettevõtjal asuda alles hankemenetluse ajal heastamismeetmeid rakendama.

7.3. Vaidlustaja heidab Hankijale korduvalt ette, et Hankija ei küsinud Vaidlustajalt heastamismeetmete kohta täpsustavaid küsimusi. Olukorras, milles Hankijale pole Vaidlustaja väited tõsiseltvõetavad, ei saa Hankijale selgituste küsimata jätmist ette heita. Veelgi enam, Vaidlustaja jätab tähelepanuta, et RSD p-is 8.6 oli pakkujatele antud käitumisjuhise ka puhuks, kui soovitakse heastamisele tugineda. Selle juhise sisu oli kokkuvõtvalt see, et pakkuja peab vastavad tõendid esitama pakkumuses. Vaidlustusest ega Hankija vastusest sellele ei nähtu, et Vaidlustaja oleks mistahes hetkel esitanud mingeid tõendeid heastamise kohta. Kohustus tõendeid esitada koos pakkumusega ei ole mitmeti mõistetav, seega pidi Vaidlustaja seda kohustust järgima. Kolmandale isikule ei nähtu sedagi, et Vaidlustaja oleks oma väidetavate heastamismeetmete asjakohasust ja tõsiseltvõetavust asunud vaidlustusmenetluses millegagi tõendama. Sellest saab järeldada üksnes seda, et lisaks hankepassis esitatud lubadustele ennast parandada, ei olnudki Vaidlustajal mistahes tõendeid, kuivõrd vastasel korral oleks mõistlik vaidlustaja esitanud need kasvõi koos vaidlustusega, rääkimata nende esitamisest koos pakkumusega, nagu nõudis RHAD.

7.4. Kuna Hankija andis RHAD-is selge juhise, et tõendid tuleb esitada koos pakkumusega ja Vaidlustaja seda ei täitnud, siis puudusid Hankija jaoks ka takistused võtmaks seisukoht talle esitatud andmete ning isikliku kogemuse alusel Minikonkursist. Kolmandale isikule 1 on Hankija kaalutlused mõistetavad juba selles piiratud ulatuses, mida vaidlustus avab ning selged juba Hankija vastusest vaidlustusele. Seega ei ole tõsiseltvõetav ka Vaidlustaja väide, et Hankija tema väidetavaid heastamismeetmeid piisavalt ei käsitletud.

7.5. Vormiliseks veaks peab Vaidlustaja seda, et Hankija pole Vaidlustaja kõrvaldamist piisavalt põhjendanud. Kuigi Kolmandale isikule 1 pole kättesaadavad Vaidlustaja kõrvaldamise otsuse põhjendused, nähtub juba vaidlustusest tõsiasi, et Hankija on vaidlustatud otsuses selgitanud põhjuseid, miks Vaidlustaja kõrvaldatakse. Vaidlustaja ise väidab, et Hankija on kirjeldanud rikutud lepingu tingimuse olulisust ja rikkumise olulisust.

Kui Hankija on juba Vaidlustaja arvates piisavalt sedastanud, et tegemist oli varasema hankelepingu olulise tingimuse olulise rikkumisega ning Vaidlustajale ei saanud olla teadmata ka temale tehtud leppetrahv, siis olid kõik RHS § 95 lg 4 p-i 8 koosseisu elemendid täidetud ja Vaidlustaja pidi sellest ka aru saama.

7.6. Eluliselt ei ole usutav, et Vaidlustaja ei saanud aru, et tarneaeg oli Minikonkursil oluline hankelepingu tingimus ega sedagi, et tarnega hilinemine 40 päeva ei saaks olla hankelepingu oluline rikkumine. Seetõttu ei saanuks Hankija siseveendumuse kujunemine Vaidlustaja jaoks ettenägematu olla isegi siis, kui Hankija poleks oma otsust üldse põhistanud või oleks piirdunud üksnes paari lausega nagu vaidlustusest järeldada võiks.

7.7. Kolmas isik nõustub Hankija vastuses esitatud selgituste ja õigusliku argumentatsiooniga. Pakkuja kõrvaldamine RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel on hankija siseveendumuse küsimus, mis tugineb kahele sambale – hankija on arvesse võtnud õigeid asjaolusid ja on neid asjaolusid ka õigesti kaalunud.

Kolmanda isiku arvates ei saa Hankija vastusest lähtudes eeltoodud kahtlust olla. Hankijale olid otsuse tegemisel teada järgmised asjaolud:

- 1) välivoodite soetamine on avalikes huvides;
- 2) Minikonkursi ese oli käesolevale Riigihankele sarnane – välivoodite soetamine;
- 3) Vaidlustaja võitis Minikonkursi üksnes seetõttu, et lubas lühikest tarneaega;
- 4) Vaidlustaja oma lubadustest kinni ei pidanud ja hilines tarnega 40 päeva;
- 5) tarneaeg oli hankelepingu oluline tingimus, selle ületamine 40 päeva võrra oli oluline rikkumine – järelikult rikuti hankelepingu olulist tingimust oluliselt;
- 6) Hankija kohaldas leppetrahvi.

Seega olid kõik RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeldused täidetud.

Ei nähtu, et Vaidlustaja oleks leppetrahvi vaidlustanud, järelikult oli Vaidlustaja vähemalt rikkumise faktiga päri.

Kolmandale isikule 1 arusaadaval võttis Hankija kõik need asjaolud oma vaidlustatud otsuse tegemisel aluseks, tegemist ei ole ühelgi moel asjakohatute kaalutlustega.

8. Kolmanda isikuna kaasatud **UAB „Sentios“** vaidlustusmenetluses oma seisukohti ei esitanud.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

9. Hankija põhjendas Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldamist järgmiselt:

Hankija ja pakkuja vahel on varasemalt sõlmitud minikonkursi viitenumber 286213 tulemusena hankeleping nr 6.4-2.1/350ML välivoodite ostmiseks. Hankelepingu kohaselt oli Transmitter OÜ kohustatud 11 417 välivoodit tarnima hankija asukohta hiljemalt 13 kalendripäeva jooksul hankelepingu sõlmimisest arvates. Tarneaeg oli minikonkursil üheks hindamiskriteeriumiks.

Hankija oli minikonkursil kehtestanud tingimuse, mille kohaselt ei tohi minikonkursi pakutav tarneaeg ületada 120 kalendripäeva, mida hankija ka minikonkursil hindas. Pakkujatel oli võimalik pakkuda lühemat tarneaega. Transmitter OÜ pakkumuse eelis teiste pakkumustega võrreldes seisneski pakutud tarneajas, mis oli teise pakkumusega võrreldes lühem. Pakkuja kaupa lepingus toodud tähtajaks hankijale üle ei andnud. Kuivõrd pakkuja põhjendused ei olnud piisavad, et kohustuse rikkumist vabandada ning tegemist oli minikonkursi ja hankelepingu olulise tingimusega, siis rakendas hankija pakkuja suhtes leppetrahvi. Pakkuja hilines kauba hankijale üleandmisega kokku 40 kalendripäeva. Seda on üle 3 korra rohkem kui pakkuja poolt minikonkursil pakutud tarneaeg. Eeltoodust tulenevalt on hankija seisukohal, et tegemist on hankelepingu olulise tingimuse olulise rikkumisega, kuivõrd pakkuja tarnis kauba 13 kalendripäeva asemel 53 kalendripäeva jooksul. Lisaks näitab tarneaja olulisust hankija poolt minikonkursil tarneajale määratud hindamise osakaal (40). Tegemist ei ole vaid üksikute päevade võrra hilinemisega, vaid mitmekordse kauba tarnega hilinemisega, mis oleks võinud muuta ka minikonkursi paremusjärjestust eduka pakkuja osas. Tarneaeg oli hankelepingu nr 6.4-2.1/350ML oluline tingimus, pakkuja käesoleva riigihanke objektiga sama asja ostmiseks sõlmitud hankelepingu olulist tingimust rikkus ning pakkuja poolt heastamiseks esitatud asjaolud tulevikus selliste olukordade vältimiseks ei ole hankija jaoks piisavad, mis tagaksid hankija jaoks ettevõtja usaldusvärsuse. Pakkuja põhjendused, selles osas, et pakkuja on oma tarneahelad üle vaadanud, on liiga üldsõnalised, et hankijal tekiks veendumus, et pakkuja kauba tarnimisega käesolevas riigihankes ei hilineks. Hankija peab oluliseks märkida, et pakkuja on ka käesoleval riigihankel pakkunud kõige lühemat tarneaega. Järgmise pakkuja tarneaeg on ca 2 korda pikem, kui Transmitter OÜ pakkumuses pakutud tarneaeg. See annab hankijale põhjust kahelda, kas pakkuja ka sel korral suudaks lepingut tähtaegselt täita. Heastamismeetmena on pakkuja märkinud, et varub enamlevinud kaupade varud endale lattu. Arvestades käesoleva riigihanke eeldatavat maksumust ning hankija varasemalt ostetud välivoodite koguseid, siis on hankija poolt ostetavad välivoodite kogused suured ning nende lattu varumine ei ole realistlik. Lisaks on hankijal võimalik igakordselt minikonkursil kehtestada välivooditele uusi või teistsuguseid tingimusi. Pakkujal ei ole võimalik seda ette teada. Kuivõrd pakkuja on varasemalt oluliselt rikkunud hankija enda lepingut sama asja ostmiseks, mis on riigihanke objekt, siis on hankija seisukohal, et pakkuja tuleb riigihankelt kõrvaldada RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel. Pakkuja on oluliselt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust nii, et rikkumise tulemusena on makstud leppetrahvi.

10. RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaselt võib hankija kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja või taotleja, kes on oluliselt või pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust või hankelepingute olulisi tingimusi nii, et rikkumise tulemusena on lepingust taganetud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi. Seega peavad pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamiseks RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel olema üheaegselt täidetud järgmised tingimused:

- 1) pakkuja peab olema rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu või hankelepingute olulist tingimust;
- 2) hankelepingut või hankelepinguid peab olema rikutud oluliselt või pidevalt;
- 3) rikkumise tulemusena on lepingust taganetud, leping üles öeldud, hinda alandatud, kahju hüvitatud või makstud leppetrahvi.

Kontrollimaks, kas Hankija on kohaldanud RHS § 95 lg 4 p-i 8 õigesti, tuleb vaidlustuskomisjonil tuvastada, kas Vaidlustaja on rikkunud varasemalt sõlmitud hankelepingu(te) olulist tingimust oluliselt või pidevalt ning kas sellise rikkumisega kaasnes vähemalt üks RHS § 95 lg 4 p-is 8 sätestatud tagajärg.

11. Vaidlustaja hinnangul on Hankija otsus, millega Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldati, õigusvastane kokkuvõtlikult järgmistel põhjustel:

- 1) otsus ei ole piisavalt põhjendatud;
- 2) Hankija ei ole lähtunud õigetest faktilistest asjaoludest, ei ole objektiivselt hinnanud

Vaidlustajale süüks pandava rikkumise faktilisi asjaolusid ning ei ole piisavalt põhjendanud, miks ühe lepingu rikkumine Vaidlustaja poolt tõi kaasa Hankija usalduse kadumise Vaidlustaja vastu;

3) Hankija on jätnud faktiliselt tähelepanuta Vaidlustaja heastamismeetmed, andes neile äärmiselt pinnapealse hinnangu.

12. Vaidlustuskomisjon ei nõustu Vaidlustaja seisukohaga, et Hankija otsus Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldamiseks on õigusvastane juba üksnes põhjendamis- või kaalutlemise kohustuste rikkumise tõttu.

Hankija on toonud otsuse põhjenduses välja kokkuvõtlikult järgmised asjaolud:

1) Transmitter OÜ rikkus varasema hankemenetluse (Minikonkurss) tulemusena sõlmitud hankelepingut nr 6.4-2.1/350ML välivoodite ostmiseks (edaspidi Hankeleping), hilinedes kauba tarnimisega 40 päeva. Hankelepingu kohaselt pidi Transmitter OÜ tarnima 11 417 välivoodit Hankija asukohta hiljemalt 13 kalendripäeva jooksul hankelepingu sõlmimisest arvates;

2) tarneaeg oli Minikonkursi ja hankelepingu oluline tingimus;

3) Hankija ei pea piisavaks Transmitter OÜ põhjendusi Hankelepingu täitmisega hilisemise kohta ning rakendas leppetrahvi;

4) Transmitter OÜ poolt heastamiseks esitatud asjaolud tulevikus selliste olukordade vältimiseks ei ole Hankija jaoks piisavad, mis tagaksid Hankija jaoks ettevõtja usaldusväärsuse.

Eeltoodust nähtub, et Hankija on otsuses välja toonud, et Vaidlustaja rikkumised esinesid Minikonkursi tulemusel sõlmitud Hankelepingu täitmisel, et rikkumised seisnesid olulises viivituses kauba tarnimisel ning selle, et Vaidlustaja suhtes rakendati leppetrahvi. Samuti on Hankija võtnud seisukoha Vaidlustaja nimetatud heastamismeetmete suhtes. Hankija põhjendustest kogumis nähtub ka see, miks Hankijal puudub Vaidlustaja kui pakkuja suhtes usaldus.

Vaidlustuskomisjon märgib, et kuna Hankelepingu poolteks olid käesoleva vaidlustusmenetluse Hankija ning Vaidlustaja, on pooled väga hästi kursis kõikide faktiliste asjaoludega, mis seonduvad Hankelepingu täitmisega ja võimaliku rikkumisega.

Vastuses vaidlustustele on Hankija esitanud selgitusi oma otsuses välja toodud asjaolude kohta ning vastuse lisana ka neid asjaolusid tõendavad dokumendid. Kohtupraktika kohaselt on hankijal võimalik täiendada oma põhjendusi vaidlustusmenetluses, kui puudub kahtlus, et hankija on nendest lähtunud ka otsuse tegemisel. Käesoleval juhul vaidlustuskomisjon selles ei kahtle.

13. Mõistlikku vaidlust ei saa olla selles, et Vaidlustaja rikkus Hankelepingut tarneaja osas ning Vaidlustajale on sellega seoses rakendatud leppetrahvi. Muuhulgas kinnitab seda Vaidlustaja ise, märkides vaidlusaluse Riigihanke pakkumuses esitatud hankepassi osas „Ennetähtaegne lõpetamine, kahjutasu või võrreldavad sanktsioonid“: *hankeleping nr 6.4-2.1/350ML (Viitenumber: 286213) hilines kaupade tarne, aga oluliselt vähem kui raamlepingus määratud maximaalse tähtaja võrra. Tellija rakendas leppetrahvi.*

Vaidlustuskomisjon märgib, et RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel võib pakkuja või taotleja hankemenetlusest kõrvaldada ka siis, kui ta on oluliselt või pidevalt rikkunud kas või üksnes ühe eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust nii, et rikkumise tulemusena on lepingust taganatud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi.

14. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et lepingu täitmise tähtaeg on üldjuhul alati hankelepingu oluline tingimus, kuna hankijal on ilmselgelt huvi, et leping täidetakse selles ettenähtud tähtpäevaks. Käesoleval juhul tõendab lepingu täitmise tähtaja (tarneaja) olulisust Hankijale täiendavalt see, et tarneaeg oli üks kahest Minikonkursil kasutatud hindamiskriteeriumist (Minikonkursi hindamiskriteeriumid olid: pakkumuse maksumus – osakaal 60 ja tarneaeg – osakaal 40). On ilmne, et juhul kui tarneaeg poleks Hankijale olnud

oluline, poleks Hankija seda ka Minikonkursil hindamiskriteeriumina kasutanud. Seega on Vaidlustaja rikkunud Hankelepingu olulist tingimust.

15. Hankelepingu p-i 4.1 kohaselt oli Vaidlustaja kohustatud kauba (11 427 välivoodit) Hankijale üle andma 13 kalendripäeva jooksul alates lepingu sõlmimisest (19.12.2024) ehk hiljemalt 09.01.2025.

21.02.2025 Transmitter OÜ ja Päästeameti esindajate poolt allkirjastatud Üleandmise-vastuvõtmise akti kohaselt toimus välivoodite Hankijale üleandmine järgmiselt:

Kogu kauba tarne hankijaga kokkulepitud sihtkohta pidi toimuma 09.01.2025

Esimene tarne 2352 välivoodit saabus lattu 24.01.2025

Teine tarne 2352 välivoodit saabus lattu 30.01.2025

Kolmas tarne 2352 välivoodit saabus lattu 06.02.2025

Neljas tarne 2019 välivoodit saabus lattu 17.02.2025

Viies tarne 2352 välivoodit saabus lattu 19.02.2025

Kogu kaup (11 427 tk välivoodit) on tarnitud 19.02.2025 seisuga.

Kuna Üleandmise-vastuvõtmise akt on allkirjastatud poolte esindajate poolt ei ole vaidlustuskomisjonil kahtlust, et kauba tarne toimus nii nagu selles dokumendis nimetatud.

16. Vaidlustaja ja Hankija vaidlevad muuhulgas selle üle, kas kauba tarnimine eeltoodud osadena ja ta tähtaegadel tähendab, et kauba tarne hilines 40 päeva, nagu leiab Hankija, või tuleb pidada oluliseks hoopis seda, et esimene tarne hilines 14 päeva ja ainult viimane osa hilines 40 päeva nagu rõhutab Vaidlustaja, väites ilmselt seda asjaolu silmas pidades, et Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldamisel on Hankija lähtunud valedest faktidest.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et olukorras, kus Hankeleping nägi ette, et kogu tarne Hankijaga kokkulepitud sihtkohta peab toimuma 13 päeva jooksul arvates Hankelepingu sõlmimisest, kusjuures tarne osadeks jagamist ei olnud lepingus ette nähtud, pidi kogu kaup (so 11 427 välivoodit) olema Hankijale üle antud hiljemalt 09.01.2025. Seega ei olnud lepingut ettenähtud ulatuses täidetud kuni viimase osa (2552 välivoodit) üle andmiseni Päästeametile, mis Üleandmise-vastuvõtmise akti kohaselt toimus 19.02.2025. Järelikult on põhimõtteliselt õige Hankija järeldus, et Transmitter OÜ hilines kauba Hankijale üleandmisega kokku 40 kalendripäeva, sest kogu kaup - 11 427 välivoodit - oli Hankijale üle antud 19.02.2025. Arvestades, et Minikonkursil pakkus Vaidlustaja kogu kauba tarnimist 13 päeva jooksul, ületas Vaidlustaja enda pakutud tähtaega neljakordselt (kogu kaup oli Hankijale üle antud 53 päeva pärast Hankelepingu sõlmimist). Isegi siis, kui asuda seisukohale, et tarnetähtaja rikkumist tuleks mingil põhjusel hakata arvestama iga tarne osa saabumisest Hankija lattu, oleks Vaidlustaja juba esimese osa puhul ületanud enda poolt pakutud ja Hankelepingus määratud tarnetähtaega (13 kalendripäeva) enam kui 100%.

Eeltoodust lähtuvalt nõustub vaidlustuskomisjon Hankijaga, et Vaidlustaja on rikkunud Hankelepingu olulist tingimust (tarnetähtaeg) oluliselt.

17. Vaidlustaja väitel pole Hankija Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldamisel arvestanud, et viivitus Hankelepingu täitmisel tekkis kahe ebasoodsa asjaolu kokkulangemisega:

1) Hankelepingu sõlmimise viibimise tõttu langes tarne kokku Hiina aastavahetusega, mille tõttu tekkisid tärnes järjekorrad;

2) kuna kaup läbis transpordil sõjas olevaid riike, siis Vene-Ukraina sõja intensiivistumise tõttu jaotas Transmitter OÜ kauba tarne riskide vähendamiseks viide ossa.

Esmalt märgib vaidlustuskomisjon, et 03.01.2025 e-kirjas Hankijale märgib Vaidlustaja esindaja tarnega hilinemise põhjusena, et hankemenetlus kestis kauem, kui Vaidlustaja eeldas, mistõttu lepingu täitmine jäi Hiina aastavahetuse ajaks. Vene-Ukraina sõda selles kirjas ei mainita. Vaidlustaja 28.01.2025 kirjas, mis on vastuseks Hankija 14.01.2025 kirjale nr 6.5-1/250, milles Hankija teatab, et hakkab arvestama leppetrahvi, märgib Vaidlustaja, et *Arvestades geopoliitilist olukorda (kaup läbib transpordil Eestisse hetkel sõjas olevaid riike/lähinaabreid), siis otsustas Transmitter OÜ vähendada riske, jaotades kauga tarne viide*

erinevasse ossa. Selles kirjas ei mainita Hiina uusaastat ega otseselt ka Vene-Ukraina sõda või selle intensiivistamist. Vaidlustuskomisjonile teadaolevalt sidus Vaidlustaja Hiina uusaasta ja Vene-Ukraina sõja koosmõjusse, mis tingis viivituse Hankelepingu täitmisel, alles vaidlustuses. Vaidlustuskomisjon nõustub Hankijaga, et kumbki vaidlustuses toodud põhjustest eraldi ega kogumis võttes ei õigusta Hankelepingu rikkumist, kuna need ei saanud tulla Vaidlustajale üllatusena ning Vaidlustaja pidi olema nende asjaoludega juba pakkumust esitades arvestanud. Hiina uusaasta saabumise aeg on üldteada ning ka Eestis on seda juba aastakümneid ära märgitud või koguni tähistatud. Üldiselt on teada ka sellega seoses tekkivad probleemid tarneahelates ja tarnete viivitused, mis maailmamajandust häirivad. Vene Föderatsiooni agressioon Ukraina vastu muutus täiemahuliseks sõjaks juba 24.02.2022, mistõttu ka see ei saanud 2024 aasta lõpul ja 2025 aasta alguses Vaidlustajale kuidagi üllatuslik olla. Vaidlustuses rõhutatud väide, et Hankelepingu mittetähtaegne täitmine oli põhjustatud Vene-Ukraina sõjast tingitud tarneahelate häiritusest, mis aga ei iseloomustavat Vaidlustajat ebakompetentsena, vaid näitavat paratamatust, et mõnikord tuleb äritegevuses ette probleeme, mõjub olukorras, kus Hankelepingu sõlmimisel oli Vene-Ukraina täiemahuline sõda kestnud juba 2 aastat ja ligi 10 kuud, lihtsalt grotesksena.

18. 14.01.2025 kirjaga nr 6.5-1/250 „Hankelepingu nr 6.4-2.1/350ML mittenõuetekohane täitmine“ teavitas Hankija Transmitter OÜ-d sellest, et kuna kaupa ei ole tarnitud Hankelepingus ettenähtud tarneajal, hakkab Hankija arvestama leppetrahvi alates 10.01.2025 kuni kauba üleandmiseni Hankijale. 27.02.2025 kirjaga nr 6.5-1/1184 „Vastuskiri ettevõttele Transmitter OÜ leppetrahvi rakendamiseks ja tasaarvestamise avaldus“, mis on saadetud pärast kauba viimase osa kättesaamist, avaldas Hankija, et rakendatav leppetrahv on kokku 34 507,33 eurot ning Hankija tasaarveldab selle täitja poolt esitatavate arvetega. Vaidlustaja ei väida, et ta oleks leppetrahvi kohaldamist vaidlustanud.

19. Eeltoodud asjaoludest lähtuvalt on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankelepingu puhul esinevad kõik eeltingimused RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamiseks:

- 1) Vaidlustaja on rikkunud hankelepingu olulist tingimust;
- 2) Vaidlustaja on rikkunud seda oluliselt;
- 3) rikkumise tulemusena on makstud leppetrahvi.

20. Vaidlustaja on seisukohal, et Vaidlustaja hankemenetlusest kõrvaldamise otsuse tegemisel jättis Hankija sisuliselt hindamata Vaidlustaja poolt edasiste rikkumiste ära hoidmiseks tarvitusele võetavad meetmeid (heastamismeetmed), mistõttu Hankija otsus on juba sellest tulenevalt õigusvastane.

Vaidlustuskomisjon sellega ei nõustu.

21. RHS § 97 sätestab:

(1) Pakkuja või taotleja, kellel esineb vähemalt üks käesoleva seaduse § 95 lõike 1 punktides 1–3 ja lõike 4 punktides 2–11 nimetatud alustest, võib riigihankes, mille eeldatav maksumus on vähemalt võrdne rahvusvahelise piirmääraga, esitada tõendeid selle kohta, et ta on võtnud meetmeid oma usaldusväärsuse taastamiseks. [---]

(2) Hankija hindab käesoleva paragrahvi lõikes 1 esitatud tõendeid ja kui ta leiab, et nimetatud tõendid on piisavad pakkuja või taotleja usaldusväärsuse tõendamiseks, ei kõrvalda hankija pakkujat või taotlejat sellekohase põhjendatud kirjaliku otsusega hankemenetlusest ja võib sõlmida hankelepingu pakkuja või taotlejaga, vaatamata kõrvaldamise aluse olemasolule.

Hankija on seoses heastamisnõuetega kehtestanud RSD p-is 8.6: *Juhul kui pakkuja, kelle suhtes esineb vähemalt üks RHS § 95 lõike 1 punktides 1–3 ning lõike 4 punktides 2–11 nimetatud alustest, soovib kõrvaldamise alust heastada RHS § 97 tähenduses, siis on pakkuja vastavad tõendid kohustatud esitama pakkumuses.*

22. Hankepassi osas „Ennetähtaegne lõpetamine, kahjutasu või võrreldavad sanktsioonid“, milles Vaidlustaja möönab muuhulgas ka hankelepingu nr 6.4-2.1/350ML rikkumist, kinnitab Vaidlustaja, et on võtnud tarvitusele abinõud edaspidiste rikkumiste vältimiseks: *Oleme esitanud tellijale asjaolude kirjelduse ülaltoodud hankelepingu tarneaja pikenemise kohta. Oleme ülevaadanud ja täpsustanud tarneahelad, veelgi vähendamaks võimalusi et keeruline geopoliitiline olukord rikuks esitatud tarne tähtaega ja kaup ikkagi laekuks tellijale lepingus kokkulepitud ajal. Lisaks oleme varumas laoseisu enimnõutud kaupade osas, mida meie koostööpartnerid vajavad - välistamaks riske mis seotud transpordiga.*

Mingeid muid väiteid heastamise kohta, rääkimata tõenditest, Vaidlustaja oma pakkumuses esitanud ei ole.

23. Vaidlustaja heidab vaidlustuses Hankijale ette, et RHS § 97 lg 2 kohustab hankijat pakkuja heastamismeetmeid sisuliselt uurima ja hindama, kuid Hankija on piirdunud vaid tõdemusega, et *pakkuja poolt heastamiseks esitatud asjaolud tulevikus selliste olukordade vältimiseks ei ole hankija jaoks piisavad.*

Vaidlustaja jätab tähelepanuta, et tegelikult räägib RHS § 97 lg 2 *tõendite* hindamisest, mis on esitatud selle kohta, et pakkuja on võtnud meetmeid oma usaldusväärsuse taastamiseks, mingeid tõendeid Vaidlustaja aga hankepassis ning mujal oma pakkumuses ei esitanud. Vaidlustaja hankepassis toodud nn heastamismeetme sõnastusest (vt käesoleva otsuse p 22) nähtub, et Hankijal ei olnudki võimalik midagi sisuliselt hinnata ega uurida – kinnitus, et Vaidlustaja on esitanud tellijale asjaolude kirjelduse Hankelepingu tarneaja pikenemise kohta, ei kvalifitseeru isegi Vaidlustaja enda arvates heastamismeetmeks, vähemalt vaidlustuses sellele ei viidata, Vaidlustaja üld- ja paljasõnaliste väidete [---] *oleme ülevaadanud ja täpsustanud tarneahelad ning [---] oleme varumas laoseisu enimnõutud kaupade osas, mida meie koostööpartnerid vajavad - välistamaks riske mis seotud transpordiga*, alusel ei saa Hankija ega ükski teine isik kuidagi veenduda, et Vaidlustaja oleks võtnud reaalselt mingeid meetmeid mis võiksid veenda Hankijat pakkuja usaldusväärsuses.

24. Vaidlustuskomisjon ei nõustu Vaidlustaja väitega, et kui Vaidlustaja hankepassis esitatud teave heastamismeetmete kohta oli Hankija arvates liiga üldsõnaline, siis tulnuks Hankijal heastamismeetmete kohta täpsustavaid küsimusi küsida, kuna hankepass ei saagi sisaldagi väga detailset infot heastamise kohta ega dokumentaalseid lisatõendeid.

Isegi, kui nõustuda Vaidlustaja seisukohaga, et hankepassi olemuse ja piiratud mahu tõttu polnud Vaidlustajal võimalik esitada selles detailset infot ja tõendeid heastamismeetmete kohta (vaidlustuskomisjon sellega ei nõustu kuna hankepassis heastamismeetmete kirjelduseks maksimaalselt lubatav 4000 tähemärki, mis on harilikult kasutatavate kirjatüüpide puhul rohkem, kui üks A4 lehekülg, võimaldab anda piisavalt palju sisulist infot), ei takistanud miski Vaidlustajal esitamast selliseid andmeid oma pakkumuses eraldi dokumendina või dokumentidena. Enamgi veel, käesoleval juhul oli Vaidlustaja RSD p-is 8.6 üheselt mõistetavast nõudest tulenevalt kohustatud esitama kõik tõendid heastamise kohta pakkumuses (vt käesoleva otsuse p 21). Seda Vaidlustaja teinud ei ole.

25. Eeltoodud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija ei ole eksinud Vaidlustaja nn heastamismeetmete hindamisel. Vaidlustaja ei ole esitanud pakkumuses mingeid tõendeid selle kohta, et on võtnud tarvituse heastamismeetmed oma usaldatavuse taastamiseks, mistõttu Hankija ei saanudki RHS § 95 lg 2 alusel midagi sisuliselt hinnata ning Vaidlustaja paljasõnalised väited ei saanud olla Hankija jaoks piisavad, nagu Hankija on ka oma otsuses õigustatult märkinud.

26. Vaidlustuskomisjon leiab, et kuna Hankelepingu puhul esinevad kõik eeltingimused RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamiseks ning Transmitter OÜ ei esitanud pakkumuses mingeid tõendeid selle kohta, et ta on võtnud meetmeid oma usaldusväärsuse taastamiseks, võis Hankija põhjendatult leida, et asjaolud kogumis kinnitavad, et Vaidlustaja, kes analoogselt

19 (20)

Minikonkursiga on pakkunud ka Riigihankes kõige lühemat tarneaga, ei suuda oma kohustust täita, mistõttu Hankija otsustas Vaidlustaja Riigihankest kõrvaldada.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Hankija otsus kõrvaldada Vaidlustaja hankemenetluses on kooskõlas RHS § 95 lg 4 p-iga 8 ning RHS § 97 lg-tega 1 ja 2 ning alused selle kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

27. Vaidlustusmenetluse kulud

Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuuluvad vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg-d 3 ja 8.

27.1. Hankija on tähtaegselt esitanud taotluse lepinguliste esindajate kulude väljamõistmiseks kogusummas 4780 eurot (käibemaksuta), 23,9 tunni õigusabi osutamise eest keskmise tunnitasu määraga 200 eurot. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et arvestades vaidlustuse mahtu ning keerukuse astet on Hankija lepinguliste esindajate kulud ülepaisutatud. Vaidlustusasi ei ole sisult eriti keeruline ning ka selle dokumentide maht on harilikust mõnevõrra väiksem. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et vajalikud ja põhjendatud on Hankija õigusabikulud 19 tunni ulatuses, summas 3800 eurot (käibemaksuta) ja need tuleb Vaidlustajalt välja mõista.

27.2. Kolmas isik 1 (Eurosec OÜ) osales vaidlustusmenetluses Hankija poolel, mistõttu on tal õigus kulude hüvitamisele Hankijaga samade reeglite alusel.

Kolmas isik 1 on tähtaegselt esitanud taotluse lepinguliste esindajate kulude väljamõistmiseks kogusummas 1570 eurot (käibemaksuta), 5,6 tunni õigusabi osutamise eest keskmise tunnitasu määraga 280,36 eurot. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et arvestades vaidlustuse mahtu ning keerukuse astet on Kolmanda isiku 1 lepinguliste esindajate kulud mõnevõrra ülepaisutatud. Vaidlustusasi ei ole sisult eriti keeruline ning ka selle dokumentide maht on harilikust mõnevõrra väiksem. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et vajalikud ja põhjendatud on Kolmanda isiku 1 õigusabikulud 4 tunni ulatuses, summas 1121,44 eurot (käibemaksuta) ja need tuleb Vaidlustajalt välja mõista.

27.3. Kolmas isik 2 (UAB „Sentios“) ei ole vaidlustusmenetluses sisuliselt osalenud ega taotlust õigusabikulude väljamõistmiseks esitanud.

27.4. Vaidlustaja kulud jäävad tema enda kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)

Taivo Kivistik